

Suunnitelma oppilaiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä

MYRSKYLÄN KUNTA
Kirkonkylän koulu

1. Johdanto

Perusopetuslaki (29§) edellyttää koulukohtaista kiusaamisen, väkivallan ja häirinnän vastaista suunnitelmaa. Toimintasuunnitelma antaa yhteiset tavoitteet ja toimintaohjeet henkilökunnalle, ja sen avulla kerrotaan myös vanhemmille ja oppilaille Kirkonkylän koulun toimintamallista. Jatkossa sitä päivitetään tarpeen mukaan, ja se on vanhempien nähtävillä koulun kotisivuilla.

Kirkonkylän koulun toimintaympäristönä on kohtalaisen pieni koulu pienessä kunnassa. Turvallisuus on ennen kaikkea tunne. Turvallisuuden tunne syntyy monista asioista. Tiivis ja tuttu yhteisö on yksi tärkeistä turvallisuuden tunnetta luovista asioista. On myös todennäköistä, että erilaisten uhkien määrä ja todennäköisyys on pienessä yksikössä pienempi. Luottamus luo turvallisuutta. Tutut ja turvalliset aikuiset ja hyvä vuorovaikutus kouluyhteisössä luo luottamusta. Merkittävä rooli turvallisuuden tunteen kokemisessa on myös kodin ja koulun hyvällä yhteistyöllä.

Kouluhyvinvointi ja turvallisuus on vuosittainen tavoite koulun lukuvuosisuunnitelmassa. Turvallisuustyö on Kirkonkylän koulussa jatkuvaa.

2. Arvot ja toimintakulttuuri, osallisuus, verso, koulun säännöt

Kirkonkylän koulu on aktiivinen ja ajanmukainen alakoulu. Koulumme arvot antavat suuntaviivat, joiden mukaan pyrimme koko kouluyhteisön voimin luomaan jokaisesta koulupäivästä "hyvän koulupäivän". Yhteisöllisyyteen pyritään monin keinoin, joita on tämän luvun alaluvuissa täsmennetty. Oppilaiden osallistaminen monipuolisesti, työskentely yli luokkarajojen sekä yhteisöllinen ja turvallinen ilmapiiri luovat olosuhteet, joiden myötä toimintakulttuuria voi kehittää koko kouluyhteisön voimin. Vuorovaikutustaitojen opettaminen ja harjoittelu tähtää tilanteeseen, jossa yhteinen suunnittelu on luontevaa. Oppilailla tulee olla aidosti tunne, että he voivat vaikuttaa koulun arkeen. Vaikuttamista voi harjoitella sekä oman luokan arjessa, että oppilaskuntatoiminnassa.

Oppilaiden osallisuutta vahvistaa myös koulussamme käytössä oleva vertaissovittelukäytäntö **VERSO**. Siinä korostuu oppilaiden omakohtainen osallisuus ja aktiivinen toimijuus. Vertaissovittelussa koulutetut riidan osapuolia hieman vanhemmat oppilaat eli vertaissovittelijat sovittelevat vertaistensa eli muiden oppilaiden välisiä konflikteja mahdollisimman varhaisessa vaiheessa. Vertaissovittelijat auttavat riidan osapuolia itse löytämään tilanteeseen ratkaisun niin, että konflikti ei enää osapuolten välillä jatku tai toistu, eikä muutu kiusaamiseksi. Vertaissovittelussa sovitellaan mm. nimittelyjä, haukkumisia, ikävää kommentointia kasvojen takana tai somessa, tönimistä, etuilua, syrjintää, joka ilmenee niin ettei oteta mukaan leikkiin tai ryhmätehtävään, sekä toisen omaisuuden luvatta käyttämistä tai piilottamista, leikkien ja pelien säännöistä syntyneitä riitoja. Mikäli vertaissovittelu ei johda toivottuun tulokseen, ohjataan tapaus aikuisjohtoiseen sovitteluun tai muuhun koululla käytössä olevaan menettelyyn. Vertaissovittelijoiden toimintaa tukee aina VERSO-ohjelman kouluttama vapaaehtoisista henkilökunnan jäsenistä muodostuva Verso-aikuisten tiimi, joka arvioi aina tapauskohtaisesti mikä tilanne ohjataan vertaissovitteluun ja mikä taas tarvitsee koulun muita menettelyjä.

Opettajat toteuttavat luokissa sellaisia sisältöjä ja työtapoja, joissa osallisuus toteutuu. Oppilaiden tulee olla tietoisia omista velvollisuuksistaan ja oikeuksistaan (koulun säännöt), jotta yleistä järjestystä, ilmapiiriä ja turvallisuutta voidaan kehittää.

Koulun järjestyssääntöjen on tarkoitus edistää koulun sisäistä järjestystä, opiskelun esteetöntä sujumista sekä koulu yhteisön turvallisuutta ja viihtyisyyttä. Järjestyssäännöt perustuvat lakeihin ja asetuksiin, joten jokaisella koulu yhteisön jäsenellä on velvollisuus toimia sääntöjen mukaisesti ja edistää sääntöjen hengen mukaista toimintaa ja ilmapiiriä koulussa. Järjestyssäännöt löytyvät opetussuunnitelmasta, koulun kotisivulta sekä jokaisesta kotiluokasta. Säännöt käydään läpi joka syksy lukuvuoden alkaessa. Luokissa voidaan myös luoda omia luokkakohtaisia sääntöjä/työskentelyohjeita oppilaslähtöisesti.

Koulumme arvoperusta on syntynyt henkilökunnan, oppilaiden, huoltajien ja muiden yhteistyö tahojen kanssa käydyissä arvokeskusteluissa. Oppilaiden arvokeskustelussa tärkeimmiksi arvoiksi nousivat turvallisuus, toisten kunnioittaminen, terveet elämäntavat, yhteisöllisyys ja oppimisen ilo. Koulun arvot tuodaan näkyväksi koulun toiminnassa vuosittain eri teemojen yhteydessä.

3. Kiusaamisen, häirinnän ja väkivallan määritelmät

Kirkonkylän koulussa ei hyväksytä minkäänlaista kiusaamista, häirintää tai väkivaltaa, vaan niihin puututaan välittömästi. Jokaisella on oikeus ihmisarvon loukkaamattomuuteen ja henkilökohtaiseen koskemattomuuteen. Perusopetuslaki (21.8.1998/628) takaa jokaiselle koululaiselle oikeuden turvalliseen koulunkäyntiin.

Koulukiusaamisen, koulussa tapahtuvan häirinnän ja kouluväkivallan käsitteet ovat osin rinnasteisia, mutta niitä kaikkia tarvitaan koulussa tapahtuvan vahingoittavan ja ei-toivotun toiminnan ehkäisemiseksi ja siihen puuttumiseksi. Eri käsitteiden kautta meidän on mahdollista hahmottaa ja jäsentää koulun arjessa monilla tavoin ilmenevää, kielteisiä kokemuksia tuottavaa, toimintaa ja löytää mahdollisimman tehokkaita tapoja siihen puuttumiseksi.

Yleisesti *koulukiusaamisella* tarkoitetaan sitä, että joku oppilas joutuu yhden tai useamman muun oppilaan toistuvan loukkaamisen, vahingoittamisen ja / tai syrjimisen kohteeksi pystymättä puolustautumaan tai vaikuttamaan saamaansa kohteluun. Kiusaaminen voi olla hetkellistä, toistuvaa tai pitkään jatkuvaa ja alistavaa fyysistä tai henkistä väkivaltaa. Se voi olla esimerkiksi tönimistä, lyömistä, haukkumista ja pilkkaamista, yksin jättämistä, ilkeitä puheita takanapäin tai mitä tahansa sellaista toimintaa, jolla pyritään vahingoittamaan tai loukkaamaan toista. Kiusaaminen voi tapahtua myös sosiaalisessa mediassa, jolloin se on usein myös ilkeämpää kun ei olla kasvotusten. Se merkitsee usein myös uhrin eristämistä luokassa, ryhmässä tai sosiaalisessa mediassa.

Suoralla kiusaamisella ja häirinnällä tarkoitetaan uhrin fyysistä ja verbaalista satuttamista. Fyysinen satuttaminen voi olla esimerkiksi lyömistä, tönimistä tai potkimista. Vakavan fyysisen väkivallan ilmetessä kutsutaan tarvittaessa poliisi paikalle. Fyysisenä kiusaamisena pidetään myös uhrin omaisuuden tai esimerkiksi koulutöiden varastamista tai tuhoamista. Verbaalinen satuttaminen puolestaan ilmenee muun muassa loukkaavana nimittelynä, uhkailuna, pakottamisena ja kiristämisenä sekä kiusatun olemuksen, ulkonäön tai käyttäytymisen pilkkaamisena ja kiusatun naurunalaiseksi tekemisenä.

Epäsuoralla kiusaamisella ja häirinnällä tarkoitetaan kohteen satuttamista kiertoteitse vahingoittamalla hänen vuorovaikutussuhteitaan tai sulkemalla hänet pois joukosta. Se voi olla esimerkiksi uhrin arvostelemista hänen selkensä takana tai vahingollisten juurujen ja perättömien juttujen levittämistä. Tätä tapahtuu helpoiten sosiaalisessa mediassa.

Kouluväkivallaksi voidaan kutsua sellaista koulussa tapahtuvaa kiusaamista, jossa käytetään tahallaan fyysistä voimaa tai uhataan fyysisen voiman käytöllä ja aiheutetaan tällä tavoin epätoivottuja seurauksia kohteena oleville ihmisille tai ryhmälle. Se on toimintaa, jossa estetään ihmisten toimijuutta, rajoitetaan heidän mahdollisuuksiaan ja tuotetaan yksilöille tai ryhmälle pysyviä fyysisiä haittoja tai psyykkisiä vaurioita, kuten unettomuutta ja pelkotiloja.

4. Kiusaamisen, väkivallan ja häirinnän ennaltaehkäisy

Oppilaita ohjataan hyvään käytökseen, erilaisuuden hyväksymiseen ja vastuuntuntoon arkipäivän tilanteissa. Näitä aihealueita käsitellään luokassa säännöllisesti. Lisäksi näihin sisältöihin luodaan luokan ja koko koulun teemakokonaisuuksia. Koko koulun lauluhetkissä käsitellään usein koulun sääntöihin ja arvoihin liittyviä asioita. Vastuuntuntoon kuuluu mm. muiden huomioon ottaminen, ympäristöstä huolehtiminen, heikompien puolustaminen sekä toisten auttaminen. Myös hyvän luokkahengen kehittämiseksi pyritään koko koulun hengen luomiseen. Oppilaiden kanssa käydään läpi kiusaamisen seuraukset ja rangaistukset etukäteen.

Ennalta ehkäisevät toimenpiteet

- Kirkonkylän koululla luodaan runsaasti yhteisöllisiä toimintatapoja koulun yhteishengen vahvistamiseksi (luokkien välinen yhteistyö, lauluhetket ym.)
- Koulussa pyritään avoimeen vuorovaikutukseen ja suvaitsevan toimintakulttuurin syntymiseen. Oppilaita muistutetaan siitä, että koulussamme ei sallita kiusaamista.
- Kouluyhteisössä sovitaan yhteisesti kirjatut säännöt, järjestyssäännöt ja erilliset sopimukset toimintatavoista. Säännöt ja kirjatut toimintatavat ovat osa pelastussuunnitelmaa. Koulun sääntöjä käydään säännöllisesti läpi oppilaiden kanssa. Tärkeimmät säännöt löytyvät myös luokkien seiniltä.
- Koulussamme panostetaan tehokkaaseen välituntivalvontaan. Turvallisuuskulttuuria kehittämällä vältetään kiusaamisen syntymiselle otollisia tilanteita. Opetushenkilöstön linjakeskustelut ovat tärkeitä, jotta koko henkilöstö toimii eri tilanteissa (mm. kiusaaminen, käyttäytyminen) yhdenmukaisesti.
- Toimintatapojen toteutumista seurataan säännöllisesti.
- Käytetään vertaissovittelua yhtenä oppilaiden omaa kontrollia lisäävänä toimintatapana.
- Koulun arkeen järjestetään usein koko koulun haasteita, teematunteja ja -päiviä, turnauksia lujittamaan luokan ja koulun yhteishenkeä.
- Huomioidaan positiivisin keinoin oppilaiden hyvä käytös (myös oppilaat keskenään).
- Yhteistyö yli luokkarajojen (alkuluokkatoiminta, teemat, kummitoiminta) tukee sitä, että oppilaat tuntevat toisensa paremmin ja täten epäasiallinen käytös ja kohtelu vähenee.

Oppilaita ohjataan siten, että pieniä ristiriitatilanteita voi ja pitääkin yrittää sopia heti asianosaisten kanssa, ilman aikuista. Oppilaita rohkaistaan kertomaan heti kiusaamistilanteista. Jokainen koulussamme työskentelevä aikuinen puuttuu kiusaamistilanteisiin välittömästi. Kiusaamistilanteet käsitellään viivyttämättä ja asiasta tiedotetaan kaikkien asianosaisten koteihin. Kirkonkylän koulussa kartoitetaan kiusaamisen esiintymistä säännöllisesti esimerkiksi kyselyillä (mm. luokkakohtaiset kyselyt, OHR-kyselyt).

Kummioppilastoiminta näkyy esim. eskarin ja 5.luokan sekä ensimmäisen luokan ja kuudennen luokan oppilaiden yhteisinä välituntileikkeinä, leikkiin hakemisena, mukaan pyytämisenä sekä luokkien yhteisinä retkinä ja muina tapahtumina. Kummioppilastoiminta luo turvallisuutta ja yhteisöllisyyttä koulunsa aloittaville oppilaille.

5. Kiusaamis-, väkivalta- ja häirintätapausten selvittäminen, jälkitoimet ja yhteistyötasot

Koulun opettajan tai rehtorin tulee ilmoittaa tietoonsa tulleesta koulussa tai koulumatkalla tapahtuneesta häirinnästä, kiusaamisesta tai väkivallasta niihin syyllistyneen ja niiden kohteena olevan oppilaan huoltajalle tai muulle lailliselle edustajalle (POL 29§).

Koulukiusaamisen käsittely, siitä aiheutuneet toimenpiteet ja seuranta kirjataan aina (tuntimerkinnät, tukitoimet, päiväkirja). Koulukiusaamistapauksissa, joissa huoltaja ja koulun edustaja tapaavat, tehdään oppilashuoltokertomus. Ne säilytetään koulussa oppilashuollon asiakirjojen yhteydessä. Ensisijaisen tärkeää on, että tilanteisiin puututaan heti johdonmukaisesti ja asia hoidetaan aina loppuun asti. Harkinnan mukaan ollaan yhteydessä koulun ulkopuolisiin tahoihin (esim. terveydenhuolto., muu oppilashuolto, sosiaalitoimi, poliisi).

Puuttuminen

- Pohjana on havainto/epäily tai oppilaan/huoltajan huoli.
- Toiminnan käynnistäjänä voi toimia kuka tahansa koulun aikuinen.

Selvittely

- Sovitaan asian selvittämisestä ja toimenpiteistä vastaavat aikuiset.
- Selvittelyn tavoitteena on tilanteen rauhoittaminen ja selkeyttäminen.
- Selvitetään, mitä on tapahtunut ja ketkä ovat osallisena.
- Keskustellaan kiusatun kanssa.
- Keskustellaan kiusaajan kanssa.
- Tilanteen salliessa annetaan oppilaille mahdollisuus esittää ratkaisumalleja.
- Tiedotetaan tilanteesta kaikkien asianosaisten huoltajille.
- Tarvittaessa kutsutaan kiusatun ja kiusaajan huoltajat koululle tapaamiseen.
- Tarvittaessa kutsutaan koolle koko luokan vanhemmat.

Toimenpiteet

- anteeksipyyntö
- ilmoitus kotiin
- keskustelu
- sovittelu
- kurinpitorangeistukset (kasvatuskeskustelu, jälki-istunto, kirjallinen varoitus ja erottaminen määräajaksi)
- hyvitykset (vaativat aina huoltajien hyväksynnän)

Seuranta

- Jatkotoimenpiteet suunnitellaan tapauskohtaisesti.
- Seurannasta tehdään suunnitelma, joka kirjataan.

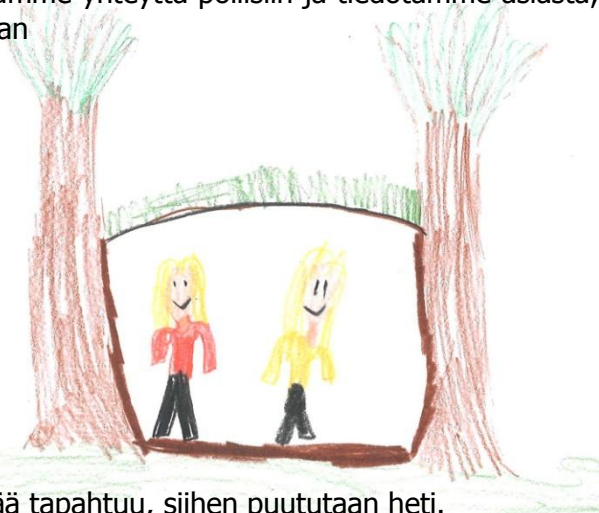
Yhteistyö oppilashuollon kanssa

Oppilashuolto on mukana koulun toiminnan suunnittelussa, myös yhteisöllisen oppilashuollon suunnittelussa ja toteuttamisessa. Koulukuraattori tekee yksilötyön lisäksi yhteisöllistä työtä luokissa ja erilaisten ryhmien kanssa. Oppilashuoltoryhmä seuraa koulun ja luokkien tilannetta (luokkahenki, toimintatavat...) säännöllisesti. Kerran lukuvuodessa toteutetaan ns. yhteisöllisen oppilashuollon kysely kaikille luokka-asteille ja oppilaiden huoltajille. Kyselyn tulokset käydään läpi niin omassa luokassa kuin myös oppilashuoltoryhmässä.

Yhteistyö viranomaisten kanssa

Väkivalta-, kiusaamis- ja häirintätilanteiden hoitamisessa tehdään tarvittaessa yhteistyötä muiden viranomaisten kuten sosiaalitoimen, terveydenhoidon ja poliisin kanssa.

- kiusaajan ja kiusatun sekä heidän huoltajiensa kanssa sovittuun yhteisneuvotteluun kutsumme tarvittaessa mukaan koulukuraattorin, sosiaalityöntekijän, lähipoliisin tai muun tarvittavan tahon.
- mikäli oppilasta on pahoinpidelty koulupäivän aikana, on huoltajilla oikeus päättää asianomistajana rikosilmoituksen tekemisestä
- vakavissa pahoinpitelyissä otamme yhteyttä poliisiin ja tiedotamme asiasta, jolloin poliisi päättää asian saattamista syyteharkintaan

6. Ohjeita henkilökunnalle

- Kun kiusaamista/häirintää tapahtuu, siihen puututaan heti.
- Se aikuinen, jolle tieto kiusaamisesta/häirinnästä ensin tulee, selvittää onko kyseessä systemaattinen kiusaaminen.
- Jos kiusaaminen ei ole systemaattista ja sitä on tapahtunut vain kerran tai pari, luokanopettaja keskustelee vakavasti kiusaamiseen osallistuneiden oppilaiden kanssa ja tekee selväksi, että he ovat toimineet tavalla, jota koulussa ei hyväksytä.
- Luokanopettaja tiedottaa asianosaisten huoltajia tapahtuneesta.
- Vakavissa väkivaltatilanteissa huoltajiin on yhteydessä rehtori.
- Tarvittaessa voidaan kutsua kiusatun ja kiusaajan huoltajat koululle keskusteluun.
- Tarvittaessa voidaan kutsua koolle yksilökohtainen oppilashuoltoryhmä.
- Tarvittaessa kiusaajalle voidaan antaa kurinpitorangaistus.
- Huoltajat voivat asianomistajina tehdä rikosilmoituksen poliisille.
- Tarvittaessa tehdään lastensuojeluilmoitus.
- Vakavassa väkivaltatilanteessa poliisi paikalle/ilmoitus poliisille.
- Koulun aikuiset kyselevät säännöllisesti koulun verso-oppilailta selvitettävistä ja jo selvitetystä kiusaamistapauksista.

7. Ohjeita oppilaille

- Kiusaamistilanteessa pyydä kiusaajaa lopettamaan.
- Lähde pois kiusaajan luota.
- Kerro aikuiselle, jos olet itse kiusattu tai näet jotakin kiusattavan.
- Ole kiusatulle kaveri, älä jätä häntä yksin.
- Jos mahdollista, yritä selvittää pienet riitatilanteet ilman aikuista.
- Rohkaise kiusattua kertomaan kiusaamisesta jollekin aikuiselle, voit myös itse tarjoutua kertomaan hänen puolestaan.
- Näytä hyvää esimerkkiä toisille omalla käytökselläsi.

8. Ohjeita huoltajille

- Jos epäilet, että lastasi on kiusattu, kannusta häntä kertomaan asiasta tai ole itse yhteydessä opettajaan mahdollisimman pian. Ota yhteyttä kouluun, vaikka lapsesi kieltäisikin.
- Vapaa-ajalla tapahtuneet asiat huoltajat sopivat keskenään.
- Koulukiusaamisen selvittäminen aloitetaan aina koulussa.
- Jos lapsesi on kiusaava osapuoli, tee selväksi, että et hyväksy minkäänlaista kiusaamista. Kerro asiasta myös opettajalle.

9. Suunnitelmasta tiedottaminen ja kouluyhteisön henkilöstön, oppilaiden ja huoltajien sekä yhteistyökumppanien perehdyttäminen ohjeisiin

Suunnitelma on opetussuunnitelman liitteenä peda.net -sivulla ja koulun kotisivulla.

10. Suunnitelman päivittäminen, toteutumisen seuranta sekä seurantaan liittyvä kirjaaminen ja arviointi

Suunnitelma päivitetään tarvittaessa ja viimeistään opetussuunnitelman päivittämisen yhteydessä. Suunnitelman toteutumista seurataan ja arvioidaan lukuvuosittain yhteisöllisessä oppilashuoltoryhmässä. Seuranta kirjataan oppilashuoltoryhmän muistioon. Suunnitelman päivittämisestä vastaa rehtori.

